

Sygn. akt I CSK 482/08

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 8 stycznia 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Tadeusz Wiśniewski (przewodniczący)
SSN Kazimierz Zawada (sprawozdawca)
SSN Mirosław Bączyk

w sprawie z powództwa T. W.
przeciwko Bankowi Handlowemu w W. S.A. z siedzibą w W.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 8 stycznia 2009 r.,
skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 16 maja 2006 r.,

**oddala skargę kasacyjną i nie obciąża powoda kosztami
postępowania kasacyjnego na rzecz strony pozwanej.**

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 25 maja 2005 r. oddalił powództwo T. W. o zasądzenie od Banku Handlowego – Spółki Akcyjnej kwoty 25 672,98 franków szwajcarskich z odsetkami od dnia 1 lipca 1939 r. do dnia zapłaty w wysokości 2% tytułem realizacji umowy o wkład na książeczkę walutowej.

Sąd ten ustalił, że w dniu 9 marca 1933 r. poprzednik prawny powoda, W. W., zawarł z Bankiem Handlowym umowę, zgodnie z którą na prowadzonym dla niego rachunku miały być gromadzone środki finansowe w walucie szwajcarskiej. Umowa przewidywała wypłatę zgromadzonych środków okazicielowi czeku „na Zurych” lub w „w złotych po cenie kupna czeków”. Umowa była potwierdzona książeczką wkładową walutową. Książeczka odnotowywała operacje dokonywane na koncie do roku 1941. Stan ostatniego odnotowanego salda wynosił 25 672,98 franków szwajcarskich. W 1941 r. nastąpiła zmiana zastrzeżenia płatności „z okaziciela” na osobę imiennie określoną, a mianowicie na J. W. J. W. zmarł w 1942 r. Powodowi przypadł spadek po J. W. W dniach 20 lutego 1946 r. i 20 stycznia 1949 r. dokonano rejestracji książeczki. Według dokumentacji znajdującej się w archiwum pozwanego, w dniu 31 grudnia 1954 r. wkład na książeczkę wynosił 928,86 zł. Kwota ta stanowiła wynik przeliczenia sumy wyrażonej we frankach szwajcarskich.

Według Sądu Okręgowego, wypłacie żądanej przez powoda kwoty wkładu stały na przeszkodzie przepisy dekretu z dnia 27 lipca 1949 r. o zaciąganiu nowych i określaniu wysokości nie umorzonych zobowiązań pieniężnych (Dz. U. nr 45, poz. 332 ze zm.), przepisy ustawy z dnia 28 października 1950 r. o zmianie systemu pieniężnego (Dz. U. nr 50, poz. 459 ze zm.) oraz przepisy ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o denominacji złotego (Dz. U. nr 84, poz. 386 ze zm.).

Powód w apelacji zarzucił Sądowi Okręgowemu zastosowanie przepisów dekretu o zaciąganiu nowych i określaniu wysokości nie umorzonych zobowiązań pieniężnych, pomimo ich sprzeczności z ustawą konstytucyjną z dnia 23 kwietnia 1935 r. (Dz. U. nr 30, poz. 227 – dalej: „Konstytucja kwietniowa”) i z ustawą konstytucyjną z dnia 19 lutego 1947 r. o ustroju i zakresie działania najwyższych

organów Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. nr 18, poz. 71 ze zm. – dalej: „Mała konstytucja”) oraz z obecnie obowiązującą Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej (dalej: „Konstytucja”), jak też błędne przyjęcie, iż do dochodzonej przez powoda wierzytelności o wypłatę wkładu zgromadzonego we frankach szwajcarskich miały zastosowanie przepisy ustawy o zmianie systemu pieniężnego oraz ustawy o denominacji złotego.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 24 lipca 2006 r. oddalił apelację powoda. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, nie było podstaw do uznania dekretu o zaciąganiu nowych i określaniu wysokości nie umorzonych zobowiązań pieniężnych za akt nieważny z mocy prawa ani do niestosowania do wkładu zgromadzonego na książeczce, na którą powołuje się powód, przepisów ustawy o zmianie systemu pieniężnego oraz ustawy o denominacji złotego.

W skardze kasacyjnej powód zarzucił Sądowi Apelacyjnemu:

- naruszenie art. 188 w związku z art. 190 ust. 1 Konstytucji i art. 365 oraz 366 k.p.c. przez przyjęcie, że przepisy te zwalniały Sąd Okręgowy i Sąd Apelacyjny, wbrew – naruszonym także – przepisom art. 8 ust. 1 i 2 Konstytucji, od bezpośredniego stosowania ustawy zasadniczej na każdym etapie postępowania;
- naruszenie art. 51 Konstytucji kwietniowej i art. 4 Małej konstytucji przez ich niezastosowanie i uznanie mocy obowiązującej ustanowionych niezgodnie z nimi przepisów dekretu o zaciąganiu nowych i określaniu wysokości nie umorzonych zobowiązań pieniężnych, w tym zastosowanych w sprawie przepisów art. 4 i 8 ust. 1 pkt a tego dekretu;
- naruszenie art. 2 i art. 64 ust. 1 Konstytucji przez ich niezastosowanie i w konsekwencji błędne uznanie, że art. 4 i 8 ust. 1 pkt a dekretu o zaciąganiu nowych i określaniu wysokości nie umorzonych zobowiązań pieniężnych nie naruszają konstytucyjnej zasady praw słuszenie nabytych oraz zakazu stanowienia prawa o retroaktywnym charakterze;
- naruszenie art. 8 ust. 1 ustawy o zmianie systemu pieniężnego oraz art. 1 i 4 ustawy o denominacji złotego w związku z art. 4 dekretu o zaciąganiu nowych i określaniu wysokości nie umorzonych zobowiązań pieniężnych

przez przyjęcie, że wkład dewizowy na rachunku bankowym, o który chodzi w sprawie, powinien być przeliczony na złote w dniu wejścia w życie dekretu o zaciąganiu nowych i określaniu wysokości nie umorzonych zobowiązań pieniężnych, a następnie zdenominowany zgodnie z przepisami ustawy o zmianie systemu pieniężnego oraz ustawy o denominacji złotego;

- naruszenie art. 358 §1 w związku z art. 5 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. – Prawo dewizowe (Dz. U. nr 160, poz. 1063 ze zm.) i art. 3 ustawy z dnia 27 lipca 2002 r. – Prawo dewizowe (Dz. U. nr 141, poz. 1178 ze zm.) przez ich niezastosowanie i przyjęcie, że nie jest dopuszczalne spełnienie świadczenia w walucie obcej, w jakiej jest wyrażone zobowiązanie.

W toku postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 28 grudnia 2006 r., sygn. akt I CSK 321/06, przedstawił Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie o zgodność art. 4 i 8 ust. 1 lit. a w związku z art. 5 ust. 2 dekretu o zaciąganiu nowych i określaniu wysokości nie umorzonych zobowiązań pieniężnych oraz art. 8 ust. 1 ustawy o zmianie systemu pieniężnego z art. 31 ust. 3 i art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji.

Postanowieniem z dnia 6 listopada 2008 r., sygn. akt P 5/07, Trybunał Konstytucyjny umorzył postępowanie wszczęte na skutek przedstawienia przez Sąd Najwyższy przytoczonego wyżej pytania ze względu na utratę mocy obowiązującej przepisów, których pytanie dotyczyło (art. 39 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym, Dz. U. nr 102, poz. 643 ze zm. – dalej: „u.T.K.”).

W uzasadnieniu tego postanowienia wyjaśniono, że Trybunał Konstytucyjny nie ma kompetencji do badania zgodności przepisów przedkonstytucyjnych z przepisami konstytucyjnymi obowiązującymi przed wejściem w życie Konstytucji, tj. przed dniem 17 października 1997 r. Podstawą sprawowanej przez Trybunał Konstytucyjny kontroli mogą być wyłącznie przepisy Konstytucji, a przedmiotem tej kontroli – w zasadzie jedynie akty normatywne obowiązujące w chwili jej dokonywania. Jeżeli akt normatywny utracił moc obowiązującą w zakwestionowanym zakresie przed wydaniem orzeczenia przez Trybunał, należy, zgodnie z art. 39 ust. 1 pkt 3 u.T.K., umorzyć postępowanie przed Trybunałem,

chyba że zachodzi sytuacja określona w art. 39 ust. 3 u.T.K., tj. wydanie orzeczenia o akcie normatywnym, który utracił moc obowiązującą przed wydaniem orzeczenia, jest konieczne dla ochrony konstytucyjnych wolności i praw. Stąd, że przedmiotem kontroli konstytucyjnej sprawowanej przez Trybunał mogą być w zasadzie jedynie akty normatywne obowiązujące w chwili dokonywania tej kontroli, wynika, że z zakresu kontroli konstytucyjnej Trybunału są w zasadzie wyłączone – z pewnymi jednak wyjątkami – akty normatywne uchylone przed dniem 17 października 1997 r. Wspomniane wyjątki są konsekwencją przyjętej w orzecznictwie Trybunału interpretacji „mocy obowiązującej aktu normatywnego” w rozumieniu art. art. 39 ust. 1 pkt 3 u.T.K. W świetle tej interpretacji, akt normatywny uchylony nie jest aktem pozbawionym mocy obowiązującej w rozumieniu art. 39 ust. 1 pkt 3 u.T.K., jeżeli po uchyleniu mogą być na jego podstawie wydawane indywidualne akty stosowania prawa. Dotyczy to także aktów normatywnych uchylonych przed 17 października 1997 r. Jednakże nie wszystkie indywidualne akty stosowania prawa na podstawie aktu normatywnego uchylonego są w świetle orzecznictwa Trybunału uznawane za wyraz zachowania przez ten akt normatywny mocy obowiązującej w rozumieniu art. 39 ust. 1 pkt 3 u.T.K. Wyklucza się bowiem taką ich ocenę wtedy, gdy stosowanie uchylonego aktu normatywnego ogranicza się do stwierdzenia na jego podstawie zaistniałych *ex lege* jednorazowych skutków wcześniejszego zdarzenia (por. ponadto postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 kwietnia 2005 r., SK 8/04, OTK-A 2005, nr 4, poz. 44). Z drugiej strony, w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego odmawia się mocy obowiązującej w znaczeniu art. 39 ust. 1 pkt 3 u.T.K. takim aktom normatywnym, które formalnie nie zostały uchylone, ale których „moc obowiązująca wyczerpała się w jednorazowym uregulowaniu oznaczonych stosunków prawnych”.

W świetle ocen Trybunału Konstytucyjnego wyrażonych w postanowieniu z dnia 6 listopada 2008 r., sygn. akt P 5/07, art. 5 ust. 2 dekretu o zaciąganiu nowych i określaniu wysokości nie umorzonych zobowiązań pieniężnych, uchylony przez art. 11 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz. U. nr 55, poz. 321), i art. 8 ust. 1 ustawy o zmianie systemu pieniężnego, uchylony przez art. 11 ustawy o denominacji złotego, są pozbawione mocy obowiązującej w rozumieniu art. 39 ust. 1 pkt 3 u.T. K., gdyż możliwe obecnie na

ich podstawie akty indywidualnego stosowania prawa ograniczają się do stwierdzenia zaistniałych *ex lege* jednorazowych skutków wcześniejszego zdarzenia. Podobnie przepisy art. 4 i 8 ust. 1 dekretu o zaciąganiu nowych i określaniu wysokości nie umorzonych zobowiązań pieniężnych, mimo iż nie zostały formalnie uchylone, są zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, pozbawione mocy obowiązującej w rozumieniu art. 39 ust. 1 pkt 3 u.T.K., ponieważ moc tę utraciły przed bardzo wielu laty po jednorazowym, z chwilą swego wejścia w życie, uregulowaniu określonych stosunków.

Jednocześnie Trybunał Konstytucyjny nie dopatrył się podstaw do zastosowania art. 39 ust. 3 u.T.K., czyli do wydania ze względu na konieczność ochrony konstytucyjnych wolności i praw merytorycznego orzeczenia o pozbawionych mocy obowiązującej przepisach objętych pytaniem Sądu Najwyższego. Zwrócił uwagę przede wszystkim na niemożność odwrócenia skutków prawnych wywołanych przez przepisy, których dotyczyło pytanie Sądu Najwyższego, przez samo orzeczenie o niekonstytucyjności tych przepisów. Chodziłoby tu o odwrócenie bardzo odległych w czasie skutków aktów prawnych wydanych w warunkach ustrojowych, w których nie obowiązywały dzisiejsze gwarancje konstytucyjne. Poza tym ewentualne odwrócenie tych skutków mogłoby prowadzić do jeszcze poważniejszych naruszeń norm, zasad i wartości konstytucyjnych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Należy zgodzić się z Sądem Apelacyjnym, że treść hipotez art. 4 i 8 ust. 1 pkt a dekretu o zaciąganiu nowych i określaniu wysokości nie umorzonych zobowiązań pieniężnych i innych związanych z nimi przepisów tego dekretu oraz art. 8 ust. 1 ustawy o zmianie systemu pieniężnego, jak też art. 1 i 4 ustawy o denominacji złotego, obejmują stan faktyczny sprawy.

W szczególności nie wyklucza zastosowania w sprawie wspomnianych przepisów dekretu o zaciąganiu nowych i określaniu wysokości nie umorzonych zobowiązań pieniężnych art. 25 lit. d tego dekretu. W myśl wymienionego przepisu, regulacje dekretu o zaciąganiu nowych i określaniu wysokości nie umorzonych zobowiązań pieniężnych nie naruszają przepisów ustaw szczególnych

w przedmiocie przyjmowania wierzytelności i zobowiązań pieniężnych do bilansu otwarcia likwidacji i listy wierzytelności według dekretu z dnia 25 października 1948 r. o zasadach i trybie likwidacji niektórych przedsiębiorstw bankowych (Dz. U. nr 52, poz. 410). Zasady przyjmowania wierzytelności i zobowiązań pieniężnych likwidowanych przedsiębiorstw bankowych do bilansu otwarcia likwidacji i listy wierzytelności określał art. 19 dekretu o zasadach i trybie likwidacji niektórych przedsiębiorstw bankowych. Z art. 20 dekretu z dnia 25 października 1948 r. o reformie bankowej w pierwotnym brzmieniu (Dz. U. nr 52, poz. 412) – stanowiącego, że spośród istniejących banków w formie spółek akcyjnych do wykonywania czynności bankowych powołane są wyłącznie Bank Polski i Bank Polska Kasa Opieki, oraz przewidującego utworzenie w formie spółki akcyjnej Banku Handlu Zagranicznego – wynikało, że istniejący Bank Handlowy mający formę spółki akcyjnej ulegnie likwidacji, przy zastosowaniu, między innymi, art. 25 lit. d dekretu o zaciąganiu nowych i określaniu wysokości nie umorzonych zobowiązań pieniężnych oraz art. 19 dekretu o zasadach i trybie likwidacji niektórych przedsiębiorstw bankowych. Ostatecznie jednak do likwidacji Banku Handlowego nie doszło. Ustawą z dnia 22 marca 1951 r. (Dz. U. nr 18, poz. 143) nadano z mocą od 1 stycznia 1950 r. przepisowi art. 20 dekretu o reformie bankowej brzmienie, zgodnie z którym do istniejących banków w formie spółek akcyjnych mogących wykonywać czynności bankowe został zaliczony Bank Handlowy; w jednolitym tekście: Dz. U. z 1951 r. nr 36, poz. 279 ze zm., przepis ten oznaczono jako art. 18.

Artykuł 4 dekretu o zaciąganiu nowych i określaniu wysokości nie umorzonych zobowiązań pieniężnych – stanowiący, iż spłata należności z zobowiązań pieniężnych powstałych przed dniem wejścia wymienionego dekretu w życie i do dnia tego nie umorzonych może nastąpić tylko w pieniądzu polskim – oraz art. 8 ust. 1 pkt a tego dekretu – stanowiący, iż wysokość należności z zobowiązań pieniężnych wyrażonych w obcej walucie oblicza się dla zobowiązań powstałych przed dniem 1 września 1939 r. w złotych według ostatniego oficjalnego kursu danej jednostki pieniężnej, notowanego przed dniem 1 września 1939 r. – wywarły skutki już z chwilą swego wejścia w życie, przekształcając w przewidziany w nich sposób treść normowanych zobowiązań pieniężnych (por. uzasadnienie

uchwały Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2005 r., III CZP 2/05, OSNC 2006, nr 3, poz. 43). Odmienny pogląd wypowiedziany w skardze kasacyjnej nie ma uzasadnionych podstaw. Sprzeciwia mu się brzmienie samego tytułu omawianego dekretu oraz brzmienie wielu jego przepisów, mówiących o określeniu wysokości nie umorzonych zobowiązań pieniężnych. Ponadto pogląd ten jest nie do przyjęcia w świetle łączących się ściśle z omawianym dekretem przepisów dekretu z dnia 27 lipca 1949 r. o zmianie dekretu z dnia 13 kwietnia 1945 r. o nadzwyczajnym podatku od wzbogacenia wojennego (Dz. U. nr 45, poz. 333). Dekretem z dnia 27 lipca 1949 r. o zmianie dekretu z dnia 13 kwietnia 1945 r. o nadzwyczajnym podatku od wzbogacenia wojennego wprowadzono wskazany podatek także od wzbogacenia będącego wynikiem regulacji zobowiązań pieniężnych powstałych przed dniem 31 sierpnia 1944 r., a nie wygasłych do dnia 30 czerwca 1945 r., a więc od wzbogacenia będącego wynikiem regulacji zawartej w dekrete o zaciąganiu nowych i określaniu wysokości nie umorzonych zobowiązań pieniężnych. Przyjmowano, że wzbogacenie to powstaje w oderwaniu od zagadnienia spłaty samego zobowiązania pieniężnego oraz terminu spłaty tego zobowiązania. W związku z poruszonym zagadnieniem zobacz też art. 16 dekretu o nadzwyczajnym podatku od wzbogacenia wojennego (Dz. U. nr 13, poz. 72 ze zm.), dotyczący daty powstania obowiązku podatkowego.

Z chwilą wejścia w życie dekretu o zaciąganiu nowych i określaniu wysokości nie umorzonych zobowiązań pieniężnych zobowiązanie Banku Handlowego wobec poprzedników prawnych T. W. wyrażone we frankach szwajcarskich uległo zatem, w myśl art. 4 i 8 ust. 1 pkt a tego dekretu, przekształceniu w zobowiązanie w walucie polskiej w wysokości wynikającej ze wskazanych kryteriów przeliczenia (zob. też obwieszczenie Ministra Skarbu z dnia 12 grudnia 1949 r. w sprawie wysokości oficjalnych kursów walut obcych i kruszcu, notowanych ostatnio przed 1 września 1939 r., M.P. nr 49.A-103, poz. 1207). Jednocześnie niezwykle istotną konsekwencją tego przekształcenia było poddanie przekształconego zobowiązania normie art. 5 ust. 2 omawianego dekretu, stanowiącej, że spłata należności określonych w myśl dekretu w walucie polskiej następuje w biletach Narodowego Banku Polskiego według ich wartości nominalnej równej wartości biletów bankowych lub innych środków płatniczych, które opiewały na złote i miały obieg

na terytorium Polski lub części terytorium Polski przed wprowadzeniem do obiegu biletów Narodowego Banku Polskiego, a więc normie stojącej na gruncie zasady nominalizmu i zrównującej w związku z zastosowaniem tej zasady jednego dawnego złotego z jednym ówczesnym złotym. Kolejną doniosłą konsekwencją wspomnianego przekształcenia było poddanie przekształconego zobowiązania regulacjom art. 8 ust. 1 ustawy o zmianie systemu pieniężnego, a następnie art. 1 i 4 ustawy o denominacji złotego. Poza tym, ze względu na to, że sporne zobowiązanie w wyniku dekretu o zaciąganiu nowych i określaniu wysokości nie umorzonych zobowiązań pieniężnych ulegało przekształceniu w zobowiązanie w walucie polskiej, nie mogły mieć do niego zastosowania powołane w skardze kasacyjnej przepisy art. 358 §1 *in principio* oraz art. 5 prawa dewizowego z 1998 r. i art. 3 prawa dewizowego z 2002 r., jako dotyczące zobowiązań w walucie obcej.

Nie ma również podstaw do aprobaty twierdzeń skargi kasacyjnej o nieobowiązaniu z mocy prawa przepisów dekretu o zaciąganiu nowych i określaniu wysokości nie umorzonych zobowiązań pieniężnych – w tym art. 4 i 8 ust. 1 pkt a – ze względu na sprzeczność ich treści z art. 2 i art. 64 ust. 1 Konstytucji.

Wyrażona w art. 8 ust. 2 Konstytucji zasada bezpośredniego stosowania Konstytucji oznacza stosowanie jej norm przez organy władzy publicznej bez konieczności pośrednictwa ustawy. Rozstrzygnięcie zgodnie z powyższą zasadą sprawy przez sąd wyłącznie na podstawie normy konstytucyjnej może jednak mieć miejsce tylko wtedy, gdy norma konstytucyjna jest skonkretyzowana w stopniu pozwalającym na samoistne jej zastosowanie (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2003 r., V CK 344/02, OSNC 2004, nr 7-8, poz. 119, oraz wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 września 2003 r., K 20/02, OTK-A 2003, nr 7, poz. 76). Normy konstytucyjne o takim stopniu konkretyzacji nie są jednak liczne. Jeżeli któraś z nielicznych norm konstytucyjnych o stopniu konkretyzacji pozwalającym na samoistne jej zastosowanie jest symetryczna pod względem treści z niezgodną z nią normą wyrażoną w akcie o mocy ustawy wydanym przed wejściem w życie Konstytucji (dotyczy tej samej materii i ma podobny stopień szczegółowości), przyjmuje się, że z chwilą wejścia w życie tej normy konstytucyjnej nastąpiło, zgodnie z regułą *lex posterior derogat legi priori*,

uchylenie wcześniejszej, treściowo symetrycznej normy ustawowej (por. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 grudnia 1999 r., SK 19/99, OTK 1999, nr 7, poz. 161, z dnia 8 marca 2000 r., Pp1/99, OTK 2000, nr 2, poz. 58, i z dnia 28 listopada 2001 r., K 36/01, OTK 2001, nr 8, poz. 255). Uchylenie w tym przypadku normy ustawowej następuje jednak ze skutkiem *ex nunc* (z chwilą wejścia w życie Konstytucji), a nie ze skutkiem *ex tunc*, o który chodzi skarżącemu. Nie ulega przy tym wątpliwości, że skarżący nie przeciwstawił kwestionowanym normom dekretu o zaciąganiu nowych i określaniu wysokości nie umorzonych zobowiązań pieniężnych symetrycznych pod względem treści norm Konstytucji, lecz powołał się jedynie na niezgodność kwestionowanych norm dekretu z ogólnymi zasadami i wartościami konstytucyjnymi.

W rezultacie cały zestaw zarzutów skarżącego skierowanych przeciwko art. 2, 8 ust. 1 i 2, art. 64 ust. 1 i art. 188 w związku z art. 190 ust. 1 Konstytucji oraz art. 365 i 366 k.p.c., zmierzających do wykazania nieobowiązania z mocy prawa przepisów dekretu o zaciąganiu nowych i określaniu wysokości nie umorzonych zobowiązań pieniężnych, nie może prowadzić do osiągnięcia zamierzonego skutku.

Poza tym, jak wyjaśnił Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu z dnia 6 listopada 2008 r., sygn. akt P 5/07, i Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 28 grudnia 2006 r., sygn. akt I CSK 321/06, w obowiązującym stanie prawnym regułą jest eliminowanie niekonstytucyjnych norm zawartych w aktach o mocy ustawy, zarówno wydanych po wejściu w życie Konstytucji, jak i wcześniej, w drodze orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Trybunał Konstytucyjny ma w tym względzie kompetencję wyłączną (art. 188 w związku z art. 7 Konstytucji). Dokonywana przez Trybunał kontrola może się jednak odbywać – także gdy jej przedmiotem są akty normatywne wydane przed wejściem w życie Konstytucji – jedynie z punktu widzenia norm (wzorców) wywiedzionych z Konstytucji (zob. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2004 r., I CK 291/03, OSNC 2005, nr 5, poz. 71).

Postanowieniem z dnia 28 grudnia 2006 r., sygn. akt I CSK 321/06, Sąd Najwyższy przedstawił Trybunałowi na podstawie art. 193 Konstytucji pytanie

o zgodność art. 4 i 8 ust. 1 lit. a w związku z art. 5 ust. 2 dekretu o zaciąganiu nowych i określaniu wysokości nie umorzonych zobowiązań pieniężnych oraz art. 8 ust. 1 ustawy o zmianie systemu pieniężnego z art. 31 ust. 3 i art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji, dostrzegając, że regulacja zawarta w tych przepisach, będących podstawą rozstrzygnięcia sprawy, ingerowała niezwykle silnie, w opisany wyżej sposób, w sporną wierzytelność pieniężną, a więc w prawo majątkowe, podlegające ochronie art. 31 i 64 Konstytucji. Skala i okoliczności tej ingerencji mogły, w ocenie składu Sądu Najwyższego przedstawiającego pytanie, uzasadniać stwierdzenie niezgodności przepisów art. 4 i 8 ust. 1 pkt a w związku z przepisem art. 5 ust. 2 dekretu o zaciąganiu nowych i określaniu wysokości nie umorzonych zobowiązań pieniężnych oraz przepisu art. 8 ust. 1 ustawy o zmianie systemu pieniężnego z normami art. 31 ust. 3 i art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji w zakresie, w którym przepisy te mogły mieć zastosowanie w rozpoznawanych przez sądy po wejściu w życie Konstytucji sprawach o wypłatę przez bank wkładu z konta założonego w walucie obcej.

Ze względu na wynik podjętej przez Sąd Najwyższy próby kontroli wymienionych przepisów w trybie art. 188 Konstytucji i wyłączną kompetencję do dokonywania tej kontroli przez Trybunał Konstytucyjny według wzorców wynikających z Konstytucji także wtedy, gdy przepisy podlegające kontroli pochodzą sprzed jej wejścia w życie, nie było w postępowaniu kasacyjnym również podstaw do uznania, że Sąd Apelacyjny nie mógł zastosować tych przepisów dlatego, że nie respektowały wyrażonej w art. 8 ust. 1 Konstytucji zasady nadrzędności Konstytucji. Z tych samych względów nie mógł też odnieść zamierzonego skutku podniesiony w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia art. 51 Konstytucji kwietniowej i art. 4 Małej konstytucji przez ich niezastosowanie i uznanie mocy obowiązującej ustanowionych niezgodnie z nimi przepisów art. 4 i 8 ust. 1 pkt a dekretu o zaciąganiu nowych i określaniu wysokości nie umorzonych zobowiązań pieniężnych.

Mając powyższe na względzie Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. jak w sentencji, a o kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnął zgodnie z art. 102 k.p.c.

